ОСВІТА І ЗДОРОВ'Я ПІДРОСТАЮЧОГО ПОКОЛІННЯ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М.П. ДРАГОМАНОВА
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОЛОГО-НАТУРАЛІСТИЧНИЙ ЦЕНТР
УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ МОН УКРАЇНИ

МАТЕРІАЛИ

МІЖНАРОДНОГО СИМПОЗІУМУ

ОСВІТА І ЗДОРОВ'Я ПІДРОСТАЮЧОГО ПОКОЛІННЯ

26-28 квітня 2016 р.

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Київ – 2016

УДК 378.22.091.214:[61:304.3](072)
ББК 51.204.0Р3-21

Матеріали Міжнародного симпозіуму «Освіта і здоров'я підростаючого покоління»: Зб. наук. праць. – Київ, 2016. – Вип. 1. – 333 с.

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:

Андрущенко Віктор Петрович – ректор Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, академік НАПН України, доктор філософських наук, професор.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Бондар Володимир Іванович – декан факультету педагогіки і психології Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, академік НАПН України, доктор педагогічних наук, професор.

Вербицький Володимир Валентинович – директор Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді МОН України, доктор педагогічних наук, професор.

Страшко Станіслав Васильович – завідувач кафедри медико-біологічних і валеологічних основ охорони життя та здоров'я факультету педагогіки і психології Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, кандидат біологічних наук, професор.

Укладачі:

Страшко І.В., Челнокова М.С.

© Міжнародний симпозіум
«ОСВІТА І ЗДОРОВ'Я ПІДРОСТАЮЧОГО ПОКОЛІННЯ»
© НПУ імені М.П. Драгоманова
© НЕНЦ МОН України

Челнокова М.С.
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ

ABSTRACT. Peculiarities of studying the notion of «emotional intelligence» by foreign and native scientists were considered. Emotional intelligence after D. Goleman is human ability to explain own emotions as well as emotions of environment in order to use acquired information for fulfillment of own purposes. The mixed model of R. Bar-One's conception was analyzed, that is emotional intellect as variety of non-cognitive facilities and skills, which influence the ability to cope with environment's demands and pressure. It is mentioned that mixed models of emotional intellect are the subject to criticism due to several reasons. Firstly, for excessive widening of emotional intelligence notion that includes various personal characteristics such as empathy, motivation, insistence, communicative skills etc. Secondly, mixed models of emotional intellect suppose that these components take effect on many real-life situations, but in fact new constituents are hidden under new name. Thirdly, popular literature contains overstated points of view suggesting that the people of high emotional intellect possess incomparable advantages over others.

It is stated that there is necessity for adolescents in emotional reflection regulation for emotional and intellectual development, that is helpful in staying outer-directed for positive and negative feelings; to trigger emotions or to escape them depending on their informational value or use; to realize emotions, specify their clarity, typicality, expedience; to manage own emotions as well as other's by tempering negative feelings and promoting positive ones without deformation the information which they contain.

Keywords: emotional intelligence, adolescence, emotions, reflexion.

Вивчення психологічних особливостей емоційного інтелекту юнаків свідчить про зростаючу необхідність дослідження взаємодії психічних процесів між собою і впливу цієї взаємодії на функціонування особистості. Зростання інтересу до вивчення емоційного інтелекту (EI) пов'язане як з множиною білих плям в концептуальному полі цього феномену, так і з потребами прикладних досліджень [2].

Метою даної статті є: розгляд теоретичних засад та змісту особливостей емоційного інтелекту в юнацькому віці.

Аналіз проблеми дослідження. Поняття «Емоційний інтелект» виникло відносно нещодавно, на початку 1990-х рр. Вітчизняними і зарубіжними психологами проводилися дослідження взаємозв'язку емоційної і когнітивної сфер психіки але по-справжньому активна увага до цієї проблеми з'явилася в останнє десятиліття. Інтерес до емоційної складової регуляції виник у зв'язку з неспроможністю традиційних тестів на інтелект в якості предикторів успішності діяльності, а в загальнішому контексті, адаптації. Іншою причиною стало формування управління нематеріальними активами компаній, в результаті виникли методи управління емоціями як частини інтелектуального капіталу [3].

У вітчизняній психології вивченням EI займаються Т. П. Березовская, О.І. Власова, А.П. Лобанов, Д.В. Люсін, М.А. Манойлова, Е.Л. Носенко, А.С. Петрівська, Н.В. Хлібина, Г. В. Юсупова, та інші. У російській психологічній науці поняття EI було вперше використане Г.Г. Гарсковою [2].

Проблема EI дуже активно розглядається зарубіжними ученими. Досить згадати такі імена, як Дж. Блок, Х. Вейсингер, Д. Гоулман, Д. Карузо, Дж. Мейер, Г. Орме, Д Слайтер, Р. Стернберг, П. Сэловей.

Вивченням психологічних закономірностей та особливостей розвитку юнаків здійснювали: М.І. Алексеєва, Л.І. Божович. Л.С. Виготський, Л.В. Долинська, І.В. Дубровіна, І.С. Кон, Б.С. Круглов, Л.Є.Орбан, В.А. Петровський, О.В. Скрипченко та ін.; у зарубіжній психології – з метою аналізу становлення ідентичності (Е. Еріксон, Д. Маріа), Я-концепції (Р. Бернс), механізмів самоактуалізації (Е. Шостром). Основою для планування майбутнього життя юнаків виступає ряд якісних новоутворень, які відбуваються у розвитку особистості в юнацькому віці.

Конструкт «емоційний інтелект» приймає найрізноманітніші форми і зміст залежно від поглядів дослідників. Та все ж можна виділити дві загальні альтернативні моделі емоційного інтелекту.

Згідно Д. Гоулману емоційний інтелект є «здатність людини пояснювати власні емоції і емоції оточення з тим, щоб використовувати отриману інформацію для реалізації власних цілей» [1]. Структура ЕІ, за Д. Гоулманом, включає набір різноякісних і навіть різноспрямованих параметрів: розуміння власних емоцій, цілей і результатів своєї поведінки, і в той же час розуміння емоцій і поведінки інших людей; уміння регулювати свої емоції і поведінку і впливати на поведінку інших людей. Ці якості, хоча і відносяться до однієї сфери, але є різноспрямованими і тому представлені по-різному у одного і того ж індивіда.

Іншим прикладом змішаної моделі є концепція Р. Бар-Она. Він пропонує наступне визначення емоційного інтелекту: «безліч некогнітивних здібностей і навичок, що впливають на здатність успішно справлятися з вимогами і тиском оточення» [5]. Бар-Оном було створено опитувальник на вимір емоційного інтелекту, який включає наступні компоненти: інтраперсональні; інтерперсональні; управління стресом; здатність до адаптації; оцінка загального настрою.

Змішані моделі емоційного інтелекту піддаються критиці з кількох причин. По-перше, за надмірне розширення поняття емоційного інтелекту, в які включаються найрізноманітніші особові характеристики, такі, як емпатія, мотивація наполегливість, навички спілкування і т. д. По-друге, змішані моделі емоційного інтелекту припускають, що ці змінні мають силу відносно багатьох життєвих ситуацій, але насправді під новим ім'ям ховаються відомі конструкти. По-третє, в популярній літературі зустрічаються занадто завищені точки зору на те, що люди з високим емоційним інтелектом мають незрівнянні переваги перед іншими. Наукові дослідження показують що емоційний інтелект має таку ж силу, як і інші особистісні змінні.

Висновки. Отже, емоційний інтелект можна представити як здатність сприймати, викликати емоції, підвищувати ефективність мислення за допомогою емоцій розуміти емоції і емоційні знання, і рефлексія регулювати емоції для емоційного і інтелектуального розвитку. Емоційний інтелект є комбінацією 4-х здібностей: сприйняття, ідентифікація емоцій (власних і інших людей), вираження емоцій; фасилітація; розуміння; управління своїми емоціями і почуттями інших людей.

Для юнаків регуляція рефлексії емоцій необхідна для емоційного і інтелектуального розвитку, яка допомагає залишатися відкритим до позитивних і негативних почуттів; викликати емоції або відсторонятися від них залежно від їх інформативності або користі; усвідомлювати емоції, визначати їх ясність типовість, доцільність; управляти своїми і чужими емоціями за допомогою стримування негативних почуттів і підвищення позитивних, без спотворення інформації, що міститься в них. Адже емоційно інтелектуальна людина повинна постійно справлятися із станами емоційної нестабільності, а регулювання емоцій має бути пластичним.

Отже, нині відбувається процес формування наукових основ емоційного інтелекту. Потрібно чітке і теоретично обґрунтоване визначення самого поняття емоційного інтелекту. Необхідно позначити єдиний підхід до його виміру, досліджувати нейропсихологічні основи емоційного інтелекту.

Список використаних джерел

1. Андреева И.Н. Эмоциональный интеллект: исследования феномена // Вопр. психол., 2006. - № 3. - С. 78—86.

2. Гарскова Г.Г. Введение понятия «эмоциональный интеллект» в психологическую теорию // Тез. науч.практ. конф. «Ананьевские чтения». СПб.: Издво СПб. унта, 1999. - С. 25—26.

3. Гоулман Д., Бояцис Р., Макки Э. Эмоциональное лидерство: Искусство управления людьми на основе эмоционального интеллекта/Пер. с англ. М.: Альпина Бизнес Букс, 2005. - 301 с.

4. Оськин В. На пороге эмоциональной революции//Управление персоналом. 2004. № 16. С. 49—53.

5. Робертс Р. Д., Мэттьюс Дж., Зайднер М., Люсин Д. В. Эмоциональный интеллект: проблемы теории, измерения и применения на практике // Психология: Журнал Высшей Школы Экономики., 2004. - Т.1. - № 4. - С. 3—24.